

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 22 lipca 2014 roku Sąd Rejonowy w Zgierzu w sprawie o sygn. akt I C 79/13 z powództwa R. K. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o zapłatę:

1. zasądził od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz R. K. kwotę 9.540 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 października 2012 roku do dnia zapłaty co do kwoty 3.020 zł oraz od dnia 4 czerwca 2013 roku do dnia zapłaty co do kwoty 6.520 zł oraz kwotę 1.440,70 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;
2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
3. zasądził od R. K. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Zgierzu kwotę 282,93 zł tytułem kwot wydatkowanych przez Skarb Państwa - Sąd Rejonowy w Zgierzu na wynagrodzenie dla biegłych;
4. zasądził od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Zgierzu kwotę 660,62 zł tytułem kwot wydatkowanych przez Skarb Państwa - Sąd Rejonowy w Zgierzu na wynagrodzenie dla biegłych.

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka R. K., zaskarżając orzeczenie w części, tj. w zakresie punktu 2 oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Wyrokowi skarżąca zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 446 § 1 k.c. poprzez błędną jego wykładnię wyrażającą się w uznaniu przez Sąd pierwszej instancji, iż zasiłek pogrzebowy przewidziany w art. 77 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podlega uwzględnieniu przy ustaleniu odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 446 § 1 k.c., co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia powództwa w zakresie wypłaconego powódce zasiłku pogrzebowego;
2. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a mianowicie art. 98 § 1 k.p.c. poprzez zasądzenie na rzecz powódki jedynie części należnych jej kosztów postępowania, a nadto zasądzenie od powódki R. K. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zgierzu kwoty 282,93 zł tytułem kwot wydatkowanych przez Skarb Państwa – Sąd Rejonowy w Zgierzu na wynagrodzenie dla biegłych.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej V. (...) na rzecz powódki R. K. tytułem odszkodowania kwoty 13.540 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi: od kwoty 7.020 zł od dnia 25 października 2012 roku do dnia zapłaty i od kwoty 6.520 zł od dnia 4 czerwca 2013 roku do dnia zapłaty. Nadto skarżąca wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania przed Sądem pierwszej drugiej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelację należało uznać za zasadną.

Sąd Rejonowy poczynił w niniejszej sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne, które to ustalenia Sąd odwoławczy w pełni podziela i przyjmuje za własne. Jakkolwiek jednak Sąd pierwszej instancji trafnie ocenił zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, nie ustrzegł się jednak naruszenia przepisów prawa materialnego, co w konsekwencji prowadzić musiało do zmiany zaskarżonego wyroku.

W rozpoznawanej sprawie ustalenia faktyczne, jak i sama zasada odpowiedzialności pozwanego nie były sporne. Osią sporu było natomiast zagadnienie, czy zasiłek pogrzebowy przewidziany w art. 77 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) podlega uwzględnieniu przy ustalaniu odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 446 § 1 k.c., czyli czy

zachodzi w takiej sytuacji podstawa do zastosowania ogólnej konstrukcji *compensatio lucri cum damno*. Sąd Rejonowy przyjął ostatecznie, iż w okolicznościach rozpoznawanej sprawy nieuwzględnienie wypłaconego zasiłku pogrzebowego i przyjęcie jego funkcji kumulacyjnej prowadziłyby do nieuzasadnionego wzbogacenia powódki. Z takim stanowiskiem nie można się zgodzić.

W uchwale Pełnego Składu Izby Cywilnej z dnia 15 maja 2009 r. III CZP 140/08 Sąd Najwyższy odpowiadając na pytanie prawne Rzecznika Ubezpieczonych jednoznacznie wskazał, że zasiłek pogrzebowy przewidziany w art. 77 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) nie podlega uwzględnieniu przy ustalaniu odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 446 § 1 KC. Przeciwnie stanowisko, przyjmujące, że pobrany zasiłek pogrzebowy podlega zaliczeniu na poczet odszkodowania przewidzianego w art. 446 § 1 KC, zajął Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 23 października 1973 r. II CR 549/73 (niepubl.) i z dnia 25 sierpnia 1975 r. II CR 419/75 (OSNC z 1976 r., nr 7-8, poz. 169) oraz w uchwale z dnia 9 grudnia 1978 r. III CZP 55/78 (OSNCP z 1979 r., nr 4, poz. 62), które jednak zapadły na tle obowiązujących wówczas przepisów rozporządzeń komunikacyjnych, przewidujących zaliczanie wypłaconego zasiłku pogrzebowego na poczet świadczeń przysługujących z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych.

W literaturze przeważa pogląd, że ogólną zasadą jest, iż podlegają zaliczeniu na poczet odszkodowania świadczenia z ubezpieczenia społecznego, jednak jednolicie także przyjmuje się, że nie dotyczy to zasiłku pogrzebowego, który, podobnie jak inne zasiłki i zapomogi, nie podlega zaliczeniu na poczet odszkodowania przysługującego z tytułu poniesienia kosztów pogrzebu. Większość publikacji powołuje się w tym przedmiocie na wskazaną uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 1981 r. III CZP 6/81.

Od chwili wejścia w życie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 1990 r., dotyczącego obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych (Dz.U. Nr 89, poz. 527 ze zm.) przepisy nie zawierają już żadnej regulacji dotyczącej kumulacji bądź zaliczania świadczeń z ubezpieczenia społecznego (w tym zasiłku pogrzebowego) na poczet odszkodowania wypłacanego przez ubezpieczyciela z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody wyrządzone ruchem tych pojazdów. Nie zawiera takich uregulowań także obowiązująca ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152, ze zm.), która ponadto nie przewiduje już obowiązkowego ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków w ramach obowiązkowego ubezpieczenia komunikacyjnego. Nie ma również przepisów, które regulowałyby ogólnie zbieg uprawnień do świadczenia z ubezpieczenia społecznego z roszczeniem odszkodowawczym przysługującym na podstawie przepisów prawa cywilnego.

Należy także zwrócić uwagę na to, że zasiłek pogrzebowy przysługuje niezależnie od tego, czy w grę będzie wchodzić odpowiedzialność z tytułu szkody na osobie. Obowiązujący system prawa cywilnego nie uzasadnia przyjęcia generalnej zasady zaliczenia wszelkich świadczeń, wypłacanych na podstawie różnych tytułów prawnych, na poczet roszczeń przysługujących z tytułu naprawienia szkody na osobie (art. 444, 445 i 446 k.c.). Obowiązek "zaliczenia" świadczeń, mających inny charakter prawny, na poczet odszkodowania może wynikać tylko ze szczególnych przepisów prawa.

W przywołanej uchwale Sąd Najwyższy rozważał, czy istnieją podstawy do zastosowania instytucji *compensatio lucri cum damno* do świadczeń przysługujących z tytułu zasiłku pogrzebowego i odszkodowania należnego na podstawie art. 446 § 1 KC z tytułu poniesienia kosztów pogrzebu.

W świetle art. 77 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zasiłek pogrzebowy przysługuje zawsze, gdy nastąpi śmierć osoby objętej ubezpieczeniem społecznym, niezależnie od przyczyny śmierci, natomiast odszkodowanie z art. 446 § 1 KC należy się tylko w razie śmierci wynikającej z czynu niedozwolonego. Niezależnie od tych różnic w obu przypadkach źródłem szkody i korzyści jest to samo zdarzenie: śmierć określonej osoby, która spowodowała szkodę w postaci poniesionych kosztów jej pogrzebu. Zachodzi więc tożsamość zdarzenia będącego przyczyną szkody i źródłem korzyści oraz normalny związek przyczynowy między nimi.

Rozważania dotyczące drugiej przesłanki stosowania konstrukcji *compensatio lucri cum damno*, to jest tożsamości celu i funkcji zasiłku pogrzebowego oraz odszkodowania z tytułu poniesienia kosztów pogrzebu przewidzianego w art. 446 § 1 KC doprowadziły Sąd Najwyższy do konkluzji, że mimo, iż w niektórych sytuacjach i w stosunku do niektórych uprawnionych zasiłek pogrzebowy pełni funkcje odszkodowawcze, to niewątpliwie nie są to funkcje główne ani przesądzające o jego charakterze. Co do zasady spełnia on funkcje socjalne, a jego celem nie jest wynagrodzenie szkody poniesionej w wyniku pokrycia kosztów pogrzebu osoby ubezpieczonej ani zwolnienie sprawcy jej śmierci z obowiązku naprawienia szkody, lecz doraźna pomoc finansowa pozwalająca na pokrycie wydatków związanych ze śmiercią członka rodziny. Nie zachodzi więc tożsamość celu ani funkcji zasiłku pogrzebowego i odszkodowania z tytułu poniesienia kosztów pogrzebu przewidzianego w art. 446 § 1 KC, stanowiąca niezbędny warunek zastosowania *compensatio lucri cum damno*.

W literaturze podkreśla się, że instytucja *compensatio lucri cum damno* powinna być stosowana ostrożnie i tylko wówczas, gdy kumulacja świadczeń mogłaby doprowadzić do nieusprawiedliwionego wzbogacenia osoby poszkodowanej. Taka sytuacja nie zachodzi w stosunku do członków rodziny zmarłego, którym przysługuje zasiłek pogrzebowy i roszczenie odszkodowawcze z art. 446 § 1 KC. Ze względu na charakter i źródła zasiłku pogrzebowego, w odczuciu społecznym kumulacja tych świadczeń nie prowadzi do nieusprawiedliwionego wzbogacenia uprawnionych członków rodziny. Jest raczej przeciwnie: za nieusprawiedliwione społecznie uznaje się zaliczanie zasiłku pogrzebowego na poczet odszkodowania z art. 446 § 1 KC, przy braku przepisu prawa nakazującego kompensację.

W konsekwencji uznając apelację powódki w całości za zasadną, a zwłaszcza podniesiony w niej zarzut nieprawidłowego zastosowania przez Sąd Rejonowy przepisu art. 446 § 1 k.c. i pomniejszenia należnego odszkodowania o wysokość wypłaconego zasiłku pogrzebowego, Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zaskarżony wyrok jak w sentencji.

Zmiana orzeczenia co do roszczenia głównego skutkować musiała także zmianą rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu, o których należało orzec na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., tj. w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik sporu. Na koszty te złożyło się jedynie wynagrodzenie pełnomocnika powoda w postępowaniu przed Sądem Rejonowym ustalone w kwocie 2.400 zł na podstawie § 6 pkt 5 i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163, poz.1348 ze zm.) wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz kwota 351 złotych tytułem zwrotu uiszczonych opłat od pozwu i kwotę 326 złotych od rozszerzonego powództwa pobranych zgodnie z ustawą z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, czyli łącznie kwotę 3 094 złotych, których zwrot w całości należało zasądzić od pozwanego na rzecz strony powodowej.

.Uwzględniając fakt, iż Skarb Państwa poniósł tymczasowo koszty opinii biegłego na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Sąd nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zgierzu kwotę 943,75 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł również w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 500 zł, na którą to kwotę złożyły się opłata od apelacji w wysokości 200 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika powoda w kwocie 300 zł ustalonej w oparciu o § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 3 powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości.